

В. А. Трофименко, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ

Статтю присвячено аналізу правовиховної складової правоохоронних органів на прикладі національної поліції. Наголошується на певних недоліках нормативно-правового закріплення цього виду діяльності і недостатності практичних знань правоохоронців. На прикладі іноземних держав пропонуються певні зміни в підготовці працівників національної поліції, окреслюється місце юридичної освіти.

Ключові слова: національна поліція, правове виховання, правовиховна діяльність, юридична освіта.

Актуальність теми. Реформа правоохоронної системи має своєю метою не тільки оновлення законодавства про силові структури, а й трансформацію розуміння громадянами нового особливого місця національної поліції в суспільстві. Оновлений статус поліції вимагає її переорієнтації з каральної роботи на профілактично-виховну. На етапі формування нового законодавства про національну поліцію дуже важливо не забути про це і на законодавчому рівні закріпити основні принципи правовиховної роботи працівників правоохоронної системи. Цим і пояснюється актуальність теоретичного опрацювання правовиховної функції правоохоронних органів, підготовки правоохоронців до правовиховної роботи.

Аналіз джерел і публікацій показує існування великої кількості джерел із загальної проблематики правового виховання і правового виховання правоохоронців. Розробка правовиховного аспекту діяльності правоохоронних структур на системній основі лише розпочинається.

Мета роботи – показати, чи врахований новий статус національної поліції в новому законодавстві та порядку підготовки правоохоронців.

Країна та її громадяни потребують захисту від злочинності. Головним суб'єктом боротьби з нею є силові структури або правоохоронна система, яка наділена всім необхідним. Вдала боротьба зі злочинністю залежить, зокрема, від ступеня взаємодії та довіри суспільства і правоохоронців. Усе це базується на рівні освіченості, правової культури та правосвідомості. І хоча кажуть, що силовіки – це такі ж люди, їхній статус висуває до них підвищені вимоги

з позицій моралі, моральності, правової культури. Але силові структури в останні роки все більше і більше втрачають повагу і довіру населення нашої країни. Про це свідчать красномовні статистичні дані: 1994 р. – повністю довіряють міліції 3% громадян, 2008 р. – 1%, 2012 р. – 0,8% населення; 1994 р. – зовсім не довіряють міліції 28% людей, 2008 р. – 23% громадян, 2012 р. – 31%. Якщо порахувати взагалі тих, хто повністю довіряє та переважно довіряє правоохоронним органам, то їх набереться лише близько 9% від населення нашої країни [1, с. 26–29]. Причин цьому забагато. Серед зовнішніх можна назвати економічний стан усієї країни, політичну нестабільність, уже побудоване декількома десятиліттями ставлення до правоохоронця як такого, хто захищає державу від громадян, тощо. Внутрішні причини мають морально-етичну та психологічну базу: самовпевненість у безкарності, розгляд зловживання посадовими обов'язками як норми в роботі, використання посади для збагачення тощо. З метою подолання всіх негативних явищ у правоохоронній системі сьогодні держава намагається провести жорстку реформу. За початок прийнято ту частину правоохоронців, які переважно стикаються та зустрічаються на вулиці з громадянами та їхніми проблемами. На основі патрульної міліції на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. за № 641 [7] було утворено національну поліцію. 7 листопада 2015 р. набрав чинності Закон України «Про Національну поліцію» [8]. Чи є різниця між новим Законом та попереднім Законом України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 р. [9] з точки зору статусу правоохоронця та його основних функціональних обов'язків? Чи закріплено законодавчо правовиховну функцію у новому законі? Чи закладені в новому законі норми, які цементують взаємодію суспільства та правоохоронців?

Для відповіді на поставлені вище питання необхідно провести порівняння вказаних нормативних актів з точки зору взаємодії правоохоронців із суспільством та їхньої участі у правовому вихованні. Стаття 1 Закону «Про міліцію» визначає: «Міліція в Україні – державний озброєний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань». Далі ч. 1 ст. 7 Закону встановлює: «Міліція є єдиною системою органів, яка входить до структури Міністерства внутрішніх справ України, виконує адміністративну, профілактичну, оперативну-розшукову, кримінальну процесуальну, виконавчу та охоронну (на договірних засадах) функції». Тобто міліція – державний силовий орган, який захищає суспільство, громадян і державу, виконуючи низку функцій. На рівні центрального Закону вже проголошується, що фактично міліція створена державою для неї самої. Мета її існування – попередження і покарання вчинків, які визнані злочинними тією ж державою.

Спробуємо відшукати норму, яка б показала зв'язок міліції та суспільства не тільки в руслі боротьби зі злочинністю. Найближча до цього норма міститься в абз. 10 ст. 2 Закону – одним із завдань міліції прописується: «участь у поданні соціальної та правової допомоги громадянам, сприяння у межах своєї компетенції державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків». Аналіз цієї норми показує, що міліція на основі цього положення повинна була брати лише опосередковану участь у наданні певної допомоги. Звернемось до визначення соціальної та правової допомоги.

У науці права соціального забезпечення категорія «соціальна допомога» розглядається в широкому та вузькому значенні. Так, соціальна допомога в широкому розумінні – це всі види державного соціального забезпечення, які виплачуються в грошовій або натуральній формі. У вузькому розумінні соціальна допомога – це виключно грошова виплата, одноразова чи періодична, яка призначається окремим категоріям громадян у порядку і розмірах, передбачених законодавством [12, с. 717–724]. З цього бачимо, що при наданні соціальної допомоги населенню пряма участь міліції була відсутня. Соціальна сфера не входила в коло обов'язків міліції. Звернемось до поняття правової допомоги. Незважаючи на велику кількість визначень правової допомоги [3, с. 527–534], у науці можна віднайти таке її поняття – це «будь-який вид чи сукупність видів юридичної допомоги, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини, особи, громадянина, захисту цих прав і свобод, їх відновлення у разі порушення» [11, с. 143–149]. Але така допомога може бути надана лише в межах компетенції міліції. Можна констатувати, що міліція на законодавчому рівні не мала обов'язку надання допомоги поза злочином.

Тепер треба подивитись, чи зобов'язана була міліція брати участь у правовому вихованні. Пункт 6 ч. 1 ст. 10 «Обов'язки міліції» містить такий обов'язок: «виявляти причини й умови, що сприяють вчиненню правопорушень, вживати в межах своєї компетенції заходів до їх усунення; брати участь у правовому вихованні населення...». Таким чином, правове виховання – один із прямих обов'язків попереднього правоохоронного органу. Але варто відмітити, що така робота проводилась переважно зі специфічним контингентом (громадяни, які повернулись із місць позбавлення волі, підлітки, група ризику (наркомани тощо) та ін.).

Звернемось до нового законодавства. Одним із перших нормативних актів, який поставив проблему реформування правоохоронної системи на новий лад, є Концепція першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів Укра-

їни 22 жовтня 2014 р. № 1118-р [2]. Концепція встановлює такі причини необхідності реформування у МВС: «...правоохоронні органи, виконуючи їх основне завдання з охорони правопорядку, повинні у своїй діяльності надавати перевагу роботі з населенням, оскільки без активної та заінтересованої підтримки громадян розкриття і профілактика злочинів та інших правопорушень є малоефективними... Сприйняття громадян як клієнтів і партнерів вимагає від МВС оновлення організаційної структури, відмінної від військової...».

Серед низки шляхів і способів реформування, зокрема, пропонуються такі: упровадження сучасної європейської моделі освіти, ступеневої підготовки працівників органів внутрішніх справ та оптимізації мережі підпорядкованих МВС навчальних закладів з дотриманням принципу їх регіонального та пропорційного розміщення, перехід органів внутрішніх справ до виконання соціально-сервісних функцій під час провадження їх діяльності, упровадження сучасних професійних стандартів службової діяльності та професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ, упровадження сучасної європейської моделі освіти, ступеневої підготовки працівників органів внутрішніх справ та оптимізації мережі підпорядкованих МВС навчальних закладів з дотриманням принципу їх регіонального та пропорційного розміщення, мінімізації упередженого ставлення працівників органів внутрішніх справ до населення, забезпечення зворотного зв'язку з різними верствами населення (листування, особисті прийоми, соціальні мережі, електронне листування, телефонні консультації, гарячі лінії тощо), що сприятиме дотриманню законності та прозорості під час прийняття працівниками органів внутрішніх справ відповідних рішень, створення сприятливих правових умов для максимально широкого залучення населення та інститутів громадянського суспільства до прийняття управлінських рішень, а також розвитку форм демократичного цивільного контролю. Як можна прочитати, наведені способи та шляхи реформування складають основу розгляду майбутнього поліцейського як високоосвіченого суб'єкта правового виховання.

І нарешті, закладені в Концепції результати (вибірково-необхідні для цієї роботи): демілітаризація МВС та перехід до виконання соціально-сервісних функцій правоохоронними органами з метою розв'язання проблем населення, підвищення якості надання правоохоронних послуг, формування якісно нового підходу до підготовки працівників органів внутрішніх справ, спрямованого на розвиток у них ініціативи, самостійності в прийнятті рішень та почуття особистої відповідальності, підвищення авторитету працівника органів внутрішніх справ та престижу служби в зазначених органах, підвищення рівня довіри населення до правоохоронних органів, визначення громадської

думки одним із основних критеріїв оцінки діяльності органів внутрішніх справ.

Таким чином, ми бачимо, що реформа передбачає фактично відмову від статусу воєнізованого державного органу з метою створення поліції як сервісної служби, яка надає певні послуги. Звернемось тепер до Закону «Про Національну поліцію».

Стаття 1 Закону дає розуміння поліції – це «центральный орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки».

Попередньо бачимо, що новий Закон вже не наголошує на збройному статусі оновленої правоохоронної структури, акцентуючи увагу більшою мірою на її службовій відносно суспільства та громадян місії. У цьому ми можемо побачити перший позитив нового законодавства, коли держава відмовляється розглядати правоохоронні структури переважно як силові. Поліція вже не повинна захищати громадян, суспільство, державу лише від протиправних дій. Якщо казати про інші позитивні моменти нового Закону, варто відмітити позицію законодавця: намагання закріпити в самому Законі якомога більше норм, які раніше були закріплені в підзаконних нормативно-правових актах та ін. Але повернемось до правового виховання.

На сьогодні існує декілька розумінь правового виховання. «У широкому значенні правове виховання особистості – це багатобічний процес впливу на її правосвідомість і правову культуру, який включає вплив суспільного устрою життя, чинного законодавства, юридичної практики, моральної атмосфери, традицій суспільства, освіти та соціального навчання... У вузькому розумінні правове виховання – це спеціальний, організований і цілеспрямований вплив на правосвідомість особи, підвищення рівня правової культури людини, групи людей, суспільства в цілому» [6, с. 31]. Тепер необхідно навести зміст ст. 10 Закону «Про Національну поліцію»: «1. Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на вирішення їхніх потреб. 2. З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад...». Аналізуючи цю норму, зазначимо, що чи не вперше в нашій країні з'явилась певна кореляція розуміння правового виховання зі статтею нормативно-правового акта. Співпраця поліції з населенням на засадах партнерства створює фундамент статусу правоохоронця як суб'єкта правового виховання, який реалізує його цілі безпосередньо через спілкування з грома-

дянином. Варто відмітити, що, знов-таки, недарма реформа у МВС почалася з патрульної поліції: її представники поряд з дільничними інспекторами найчастіше спілкуються з громадянами у звичайній обстановці (на вулиці, громадських місцях, місцях скупчення людей, автошляхах тощо). Тим більше – і це дуже важливо для нашої країни – нова поліція повинна враховувати регіональні особливості різних регіонів. З іншого боку, постає питання: чи здатен новий поліцейський зрозуміти політичні, етичні, культурологічні, релігійні, звичаєві і, навіть, економічні особливості регіону, де він служить?

Створивши фундамент правовиховної діяльності, Закон не пішов далі. Поліцейський цим нормативним актом розглядається як представник виконавчої влади, який пройшов доволі невеликий термін навчання. Звісно, така швидкість пояснюється потребою. Але, на жаль, новий Закон дещо дублює Закон «Про міліцію»: він вимагає наявності лише середньої освіти (ч. 1 ст. 48). Звісно, автор не вимагає від майбутнього патрульного повної юридичної освіти, термін отримання якої у нас у країні сягає більше п'яти років. Тут постає таке питання: як і чому можна навчити майбутнього правоохоронця за два-три місяці? Чи достатньо цього часу?

Звернемось до досвіду розвинених країн. Підготовка поліцейських у цих країнах має одну вагому порівняно з українською системою ознаку: майбутній поліцейський, який пройшов теоретичну підготовку, ще не отримує звання правоохоронця, а певний час проходить практичне пристосування до роботи, після чого складає іспит на звання поліцейського.

Фінансування української поліції проводиться в тому числі за рахунок Сполучених Штатів Америки. Звертаючись до розгляду поліцейської системи США, перш за все варто відмітити: професія поліцейського в цій країні одна з найбільш популярних та поважних. Поліцейські кадри США готуються для роботи в умовах всеосяжного контролю з боку спеціальних агентств, відповідальних за законність і гласність у роботі правоохоронних органів, виконавчих органів, суддів, прокуратури, адвокатури, бюро присяжних. Це вимагає особливого професіоналізму, а також, що є дуже важливим, високих особистих моральних якостей. Особливістю системи підготовки правоохоронців США є те, що поліцейська система фактично не має системи власних навчальних закладів, а проводить добір на посади поліцейських з випускників коледжів та університетів. Другою особливістю, що іноді розглядається як негативна, є децентралізація країни.

У США існують дві паралельні системи підготовки правоохоронців – добору агентів ФБР та добору офіцерів поліції. Загальною рисою цих двох систем підготовки є те, що обов'язковою умовою для здобувача є закінчення курсів з такими обов'язковими дисциплінами, як психологія, правові відно-

сини, основи правознавства та ін. Тобто претендент вже має відповідати певному рівню правової культури, претендуючи бути правоохоронцем. Тим більше цей рівень перевіряється спеціалізованими рекрутинговими агенціями. Термін підготовки поліцейських у різних штатах сягає від 88 до 400 годин та обов'язково включає навчальні дисципліни, які формують та впливають на рівень правової культури. Також варто відзначити наявність навчальних дисциплін про правильні способи і методи спілкування з громадянами.

У США випускники, прийшовши на службу, проходять сувору й ретельну підготовку, через те що крім навичок, отриманих у навчальному закладі, поліцейський повинен знати політику, методіку, правила, інструкції і повною мірою уявляти собі, як правильно виконувати свою роботу. Тому випускникам академії дають 2 тижні, щоб «призвичаїтися», перш ніж вони пройдуть спеціальний курс «Підготовча програма співробітників». За два тижні новачки пристосовуються до нової обстановки, знайомляться з інструкторами-наставниками, які готуватимуть їх до практичної роботи. Підготовка розпочинається з того, що весь керівний склад відділу поліції знайомиться з новоприбулими. Новачки отримують «Практичний посібник з підготовки поліцейських» і «Щоденник-довідник з підготовки», в якому фіксуються хід підготовки, успіхи і невдачі, звіт про обсяг отриманих знань. Поліцейські-стажисти відвідують місця, де їм доведеться бувати під час виконання службових обов'язків (лікарні, установи, суди), знайомляться з їх роботою та документацією, вчать-ся складати документи. Двотижнева підготовка служить «містком» для переходу до 16-тижневої (640 годин) програми практичних тренувань. Практичні заняття полегшують перехід від статусу випускника поліцейської академії до посади співробітника правоохоронних органів [10].

Після цього фактично в кожному штаті США поліцейські беруть участь у програмах взаємодії поліції з населенням, наприклад: «Я хочу вам допомогти», «Зустрічі з громадянами», «Перетворення поліцейських на соціальних вчених», «Поліцейська робота на змішаній, транзитній студентській території», «Активна участь громадян завдяки використанню необхідної освіти» та ін. [5].

Підготовка поліцейського у Німеччині триває 2,5 року та коштує 60 тисяч євро. Перший рік направлений на вивчення основ теорії і практики поліцейської діяльності, за ним іде рік служби в діючих підрозділах під керівництвом досвідчених наставників, після цього ще півроку теоретичного навчання, яке завершується іспитом на звання поліцейського. Ще з кінця 60-х рр. ХХ ст. у Німеччині у зв'язку зі зміною соціальної ролі органів поліції і впровадженням у їхню діяльність новітньої техніки постала необхідність для співробітників поліції мати новий рівень освіти, нові вміння, наприклад дослідницькі,

комунікативні, критично мислити, розуміти різноманітні соціальні проблеми і вміти їх вирішувати.

Як можна побачити на прикладах Німеччини та США, існують різні підходи до навчання майбутніх правоохоронців. Але ці країни об'єднує те, що при підготовці правоохоронців приділяється велика увага не тільки специфічним поліцейським навичкам, а й комунікаційним здібностям майбутнього поліціанта: уміння провести бесіду, уміння спілкуватися з людьми із різних прошарків, уміння владжувати конфліктні ситуації без спеціальних поліцейських заходів тощо. При цьому наголошується на необхідності виховання у правоохоронця певного рівня правової культури та правосвідомості. Відмітимо, що модель підготовки в Національній поліції України більше схожа на американську. Але, на жаль, американська модель підготовки охоплює лише перший рівень формування одного структурного підрозділу.

На думку автора, майбутнім поліцейським потрібно давати більше знань про права та обов'язки громадян, більш широкий спектр знань про систему законодавства. На сьогодні стан довіри до нової поліцейської служби доволі високий, тому ним потрібно скористатися. Поліцейських, крім патрулювання, потрібно направляти для проведення саме роз'яснювально-профілактичної роботи в дитячі та молодіжні установи, навчальні заклади всіх рівнів тощо. Це допоможе громадянам зрозуміти, що статус поліцейського змінено: він не стільки охоронець порядку, скільки допомагає його створювати, тобто, як прописано в законі, служить суспільству.

У майбутньому потрібно звернути увагу на досвід тих країн, які приділяють підготовці правоохоронця декілька років. Освіта та правове виховання майбутнього правоохоронця повинні йти паралельно. Цей процес можна поділити на два рівні.

Перший рівень освіти та правового виховання ще не враховує особливості професії правоохоронця, але він формує глибинні базові засади правосвідомості громадянина. Формуються основні правові цінності та оцінки, опрацьовується ставлення до правової системи країни. На цьому рівні важливе значення має безпосередня рефлексія права. Її можна розділити на три основних етапи: накопичення правового матеріалу, формування власного погляду на право, рефлексія свого ставлення до існуючих правових інститутів.

Накопичення правової інформації йде декількома шляхами: засоби масової інформації, спілкування з оточуючими людьми, власні думки, родинні відносини, освіта, державна політика у сфері права та ідеологія. Це найбільш важливий момент: якість правової інформації впливатиме на її розуміння. Вплинути на процес мислення людини фактично неможливо. Кожна людина сама обирає своє право. Головне, щоб її розуміння збіглося хоча б з мінімальною справедливістю, яка існує в суспільстві.

Правова поведінка є головним відображенням ставлення людини до існуючого правопорядку. В ідеалі вона повинна відповідати принципам правової державної політики. А в ситуації зі студентом-юристом немає права казати, що вона взагалі може бути хибною! Уже на цьому рівні виховання повинне робити свою справу. Майбутній правоохоронець, а поки звичайний громадянин, зобов'язаний засвоїти мінімальний рівень правової поведінки.

Другий рівень повинен сформувати спеціаліста-правоохоронця. Цей рівень правового виховання направлений на обмежене коло осіб, які будуть наділені статусом правоохоронця. Автор пропонує до таких осіб віднести робітників Міністерства внутрішніх справ, національної поліції, судів, прокуратури, Служби безпеки України, частково військовослужбовців. Мета цього рівня: показати, що правоохоронець захищає не державу, а громадянина від різних проявів свавілля. Своїми діями правоохоронець повинен не обмежувати життя громадян, а протистояти негативному втручанням в повсякденне існування людини. Тому процес правового виховання правоохоронця не може бути однобічним.

Повага до громадян, до свого однострою, до держави, необхідність та обов'язковість дотримання всіх законодавчих норм, неможливість проявів неправового свавілля – усе це повинен засвоїти правоохоронець. Головним інститутом правового виховання на цьому рівні є спеціальний навчальний заклад, якими сьогодні багата Україна.

У юридичній освіті головну увагу необхідно приділити програмі навчання правоохоронців. Відомо, що до цієї програми включені галузеві правові навчальні дисципліни (конституційне право, цивільне право, кримінальне право, адміністративне право тощо), гуманітарні дисципліни загального циклу (політологія, соціологія, філософія, іноземна мова і т. д.) і дисципліни міжгалузевого характеру (філософія права, соціологія права та ін.). На думку автора, саме міжгалузеві навчальні дисципліни більшою мірою формують правосвідомість та правову культуру представника правоохоронного органу.

У чому недолік викладання галузевих правових навчальних дисциплін? Головний ухил у викладанні йде до аналізу та тлумачення галузевих нормативно-правових актів. Головні моменти: об'єкти та суб'єкти тих чи інших правовідносин, його права і обов'язки, відповідальність за порушення галузевого законодавства. Фактично пропагується ціннісно-нейтральне ставлення до правової норми, коли правник не замислюється, справедлива вона чи ні, і не повинен цього робити. Готується «прямий» правореалізатор.

Гуманітарні науки загального циклу більшою мірою направлені на формування світогляду студента як інтелігента. При цьому дуже слабо прослідковується зв'язок із майбутньою професією такої молоді людини. Розширю-

ючи загальносвітоглядні елементи особистості, гуманітарні науки звертають невелику увагу на правосвідомість. Хоча при цьому не варто занижувати роль цих навчальних дисциплін для правника. Це вже зрозуміли у розвинених країнах [4].

Сполучною ланкою між правовими та загальними навчальними дисциплінами саме і виступають міжгалузеві. Як приклад, усі правові навчальні дисципліни оперують терміном «права і свободи людини і громадянина», але фактично жодна правова наука не дає єдиного розуміння цього важливого правового інституту, витлумачуючи його під свої потреби. Та ж філософія права є наукою, яка робить квінтесенцію розуміння базових правових феноменів і цінностей. Це чи не найєдина наука, яка найближче стоїть до вирішення питання про єдине універсальне розуміння категорії «право». Жоден студент не може, вивчаючи галузеві правові науки, сказати, що ж таке головна правова цінність – справедливість, чому необхідно робити правову оцінку, як працюють правові цінності. Як наслідок, ні один студент не може сказати, у чому цінність права. Право для нього – це лише законодавство, а юрист – лише застосовує право. Бачимо, що потрібно опрацювати виважену систему навчальних дисциплін, а юридична освіта повинна стати через певний час обов'язковою для кожного правоохоронця.

На думку автора, на сучасній стадії формування сучасної української правоохоронної системи необхідно підготувати та прийняти якщо не нормативно-правовий акт, то хоча б Кодекс етичної поведінки, в якому б розкривались основні принципи роботи правоохоронця, закріплювались і розкривались гарантії професійного зростання, закріплювались певні моделі поведінки та спілкування з громадянами. До речі, подібні кодекси розроблені і є обов'язковими в багатьох розвинутих країнах. Дуже добре, коли вже в законі прописані правила користування всіма спеціальними засобами, але ж поліцейський має своїм головним обов'язком усе ж таки профілактику правопорушень шляхом власного прикладу, роз'яснення і т. ін. Будемо сподіватись, що сучасна українська влада зверне увагу сьогодні на те, що поліцейський повинен не тільки охороняти, а й займатись правовим вихованням, що дуже важливо закріпити нормативно.

Висновок. В Україні чи не вперше робиться спроба переосмислити статус правоохоронця як помічника суспільства, що, у свою чергу, вимагає від нього певного рівня правової культури та правосвідомості. Розуміючи складність суспільної ситуації і потребу у правоохоронцях сьогодні, у майбутньому потрібно вибудувати систему підготовки поліцейських на базі вищих юридичних навчальних закладів. На глибоке переконання автора, навіть патрульний поліцейський повинен мати базову (на рівні бакалавріату) юридичну освіту.

Поряд із нормативними актами, що регулюють діяльність поліції, залучивши провідних науковців, необхідно створити документи, які регламентують етичні питання діяльності правоохоронців. Нова патрульна поліція і національна поліція поки таких документів не мають.

ЛІТЕРАТУРА

1. Иванова Е. Страх порядка / Е. Иванова // Корреспондент. – 2013. – № 20 (550). – С. 26–29.
2. Концепція першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ [Електронний ресурс] : розпорядж. Каб. Міністрів № 1118-р від 22 жовт. 2014 р. – Режим доступу: <http://police-reform.org/library/rozporuyadzhennya-kmu-v-d-22.10.2014-1118-r-schodo-pitannya-reform>.
3. Личко В. С. Правова допомога та її особливості в цивільних справах / В. С. Личко // Актуал. проблеми держави і права. – 2012. – Вип. 63. – С. 527–534.
4. Нуссбаум М. Не ради прибыли. Зачем демократии нужны гуманитарные науки / Марта Нуссбаум. – М. : Изд. дом Высш. шк. экономики, 2014. – 192 с.
5. Огляд програм взаємодії поліції з населенням (поліцейська діяльність орієнтована на громадськість) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.khivr.kharkov.ua/index.php?id=1430217233&w=%EF%EE%EB%B3%F6%B3%BF>.
6. Правове виховання в сучасній Україні : монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін. ; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2013. – С. 31.
7. Про утворення Національної поліції України [Електронний ресурс] : Постанова Каб. Міністрів України № 641 від 2 верес. 2015 р. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP150641.html.
8. Про Національну поліцію : Закон України № 580-VIII від 2 лип. 2015 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379. – С. 1970.
9. Про міліцію : Закон України № 565-XII від 20 грудня 1990 р. // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20. – С. 95.
10. Савченко А. Система підготовки поліцейських у США [Електронний ресурс] / А. Савченко. – Режим доступу: http://police-reform.org/articles/sistema_pidgotovki_policejskih_u_ssha.
11. Хмелевська Н. В. Розмежування понять «правова допомога» і «юридична допомога» як основа цілісної системи правової допомоги / Н. В. Хмелевська // Вісн. Акад. адвокатури України. – 2012. – № 3 (25). – С. 143–149.
12. Хомич І. Ю. Особливості соціальної допомоги як форми соціального забезпечення населення України / І. Ю. Хомич // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 717–724.

REFERENCES

1. Ivanova E. Strakh poriadka / E. Ivanova // Korrespondent. – 2013. – № 20 (550).

2. Kontsepsiia pershocherhovykh zakhodiv reformuvannia systemy Ministerstva vnutrishnikh sprav: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv № 1118-r vid 22 zhovtnia 2014 roku. URL: <http://police-reform.org/library/rozporyadzhennya-kmu-v-d-22.10.2014-1118-r-schodo-pitannya-reform>
3. Lychko V. S. Pravova dopomoha ta yii osoblyvosti v tsyvilnykh spravakh / V. S. Lychko // Aktualni problemy derzhavy i prava. – 2012. – Vyp. 63.
4. Nussbaum M. Ne rady prybyly. Zachem demokratyy nuzhnyi hummanytarnyye nauky / Marta Nussbaum. – M. : Yzd. dom Vyisshei shkolyi ekonomyky, 2014.
5. Ohliad prohram vzaiemodii politsii z naseleнням (politseiska diialnist oriientovana na hromadskist). URL: <http://www.khisr.kharkov.ua/index.php?id=1430217233&w=%EF%EE%EB%B3%F6%B3%BF>
6. Pravove vykhovannia v suchasni Ukraini : monohrafiia / A. P. Hetman, L. M. Herasina, O. H. Danylian ta in.; za red. V. Ya. Tatsiia, A. P. Hetmana, O. H. Danyliana. – 2-he vyd., pererobl. i dopov. – Kh. : Pravo, 2013.
7. Pro utvorennia Natsionalnoi politsii Ukrainy : Postanova KMU № 641 vid 2 veresnia 195 roku. URL: Rezhym dostupu: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP150641.html
8. Pro Natsionalnu politsiiu: Zakon Ukrainy № 580-VIII vid 2 lypnia 2015 roku // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2015. – № 40–41.
9. Pro militsiiu: Zakon Ukrainy № 565-KhII vid 20 hrudnia 1990 roku // Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR. – 1991. – № 4.
10. Savchenko A. Systema pidhotovky politseiskykh u SShA. URL: http://police-reform.org/articles/sistema_pidgotovki_policejskih_u_ssha
11. Khmelevska N. V. Rozmezhuвання poniat «pravova dopomoha» i «iurydychna dopomoha» yak osnova tsilisnoi systemy pravovoi dopomohy / N. V. Khmelevska // Visnyk Akademii advokatury Ukrainy. – 2012. – № 3(25).
12. Khomych I. Yu. Osoblyvosti sotsialnoi dopomohy yak formy sotsialnoho zabezpechennia naseleння Ukrainy / I. Yu. Khomych // Forum prava. – 2013. – № 3.

ПРАВОВОСПИТАТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК ОДНО ИЗ ОСНОВНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ РАБОТЫ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ

Трофименко В. А.

Статья посвящена анализу правовоспитательной работы правоохранительных органов на примере национальной полиции. Акцентируется внимание на определенных недостатках нормативно-правового закрепления этого вида деятельности и недостаточности практических знаний правоохранителей. На примере иностранных государств предлагается внести определенные изменения

в подготовку работников национальной полиции, определяется место юридического образования.

Ключевые слова: национальная полиция, правовое воспитание, правовоспитательная деятельность, юридическое образование.

LEGAL EDUCATION AS ONE OF THE MAIN ASPECTS OF THE LAW ENFORCEMENT SYSTEM

Trofimenko V. A.

The law enforcement system in Ukraine is currently at the stage of reformation. The Ukrainian government has taken significant efforts to achieve first positive results. 7 November 2016 the Law of Ukraine on «The National Police» came into force. In comparison with the previous Law «On Militia» the status of law enforcement officers has been changed. And if previously it was emphasized on the police arming as a public authority, then nowadays the attention is paid to the official function of this body.

The author provides a comparative analysis of the laws mentioned above. The negative conclusion such as a lack of new legal regulation of officers' orientation to legal education is made through the comparison of the notions of a «law enforcement body» and «functional obligations of the law enforcement officers». Thus, it is proposed to prepare ethical codes which might be a kind of work guide. Also it is accented on the insufficiency of the time for the preparation of our police officers. Three of four months is obviously not enough for a full and qualitative preparation.

With the reference to the international experience, the author illustrates a high level of attention which is dedicated to the preparation of officers in Germany and the U. S. It is also emphasized on the high cost of the preparation of only one police officer. So, it is suggested that the time and quality of the preparation of a police officer should be raised.

The article also proposes to change the legal education in a certain way. And there is a high need in a greater teaching of inter-sectoral law disciplines such as Philosophy of Law which form valuable attitude to law and humane respect to citizens.

The author also offers to carry out work with the society for the popularization of the police activity. The main focus should be on the police officers (patrol, district) who most of their time deal with ordinary people.

All in all, despite the fact that the great steps were made, the author states on their insufficiency and expresses his hope to further police reformation.

Key words: national police, legal education, law-making activity.

